

In memoriam Nederlandse jezuïeten 2016

Albert Rutten, Hans van Zeeland, Jan Hoogma, Christiaan van Nispen tot Sevenaer, Nico Sprokel, Frans Tromp.

Albert Rutten

1925 – 2016

Albert Rutten werd geboren in Gulpen in een familie van bierbrouwers. Hij volgde het gymnasium B als interne leerling van het Canisiuscollege in Nijmegen en trad op 15 juli 1943 bij de jezuïeten in. Na de filosofiestudie in het Bechmanianum vertrok hij naar de missie van Java, waar hij surveillant werd in de kweekschool van Ambarawa en catecheet in Yogyakarta. Voor zijn theologiestudie kwam hij terug naar Nederland en hij werd op 22 augustus 1955 priester gewijd in Maastricht.

Terug in Indonesië werkte hij in de basiszielzorg, achtereenvolgens zeven jaar in de steden Solo en Yogyakarta (Kotabaru) en daarna tien jaar in de dorpen Pakem en Somohitan, gelegen op de helling van de Merapi-vulkaan, waar hij zich met succes inzette voor de kerkelijke opbouw en de sociale en economische ontwikkeling. In 1976 werd hij socius van de novicemeester in Giri Sonta. Samen droegen zij de verantwoordelijkheid voor soms wel 45 novicen tegelijk. Deze taak vervulde hij tien jaar. In 1985 nam hij de Indonesische nationaliteit aan en veranderde hij zijn naam in Rudito, maar iedereen bleef hem Romo (pater) Rutten noemen.

In 1988 kreeg zijn leven een geheel andere wending. Hij was al 63 jaar toen hij een taak kreeg als leraar en spiritueel aan het seminarie in Dili, Oost-Timor. Ondanks zijn leeftijd leerde hij Tetun, de taal van de plaatselijke bevolking. Het eiland maakte toen deel uit van Indonesië en werd met harde hand onderdrukt door het leger. In 1999 was hij getuige van de plunderingen en moordpartijen door het vertrekkende Indonesische leger en de milities, waarbij ook twee jezuïeten werden vermoord. Bijna 20 jaar bleef hij op Oost-Timor.

In 2007 keerde hij terug, eerst naar Yogyakarta, waar hij ziekenhuispastor werd en daarna naar Emmaüs, Giri Sonta als emeritus. Op zijn oude dag wijdde hij zich vooral aan het vertalen van boeken in het Indonesisch. Op 2 januari 2016 overleed hij in het ziekenhuis Sint Elisabeth in Semarang als gevolg van een hersenbloeding. Albert was een zachtmoedig en fijnzinnig man en tegelijk vastberaden en krachtig, een harde pit in een zachte bolster. Hij was een spiritueel man zonder franje, een goede spiritueel en retraiteleider, een geliefd pastor, die in zijn lange leven voor velen een zegen is geweest.

Hans van Zeeland

1926 – 2016

Hans van Zeeland werd op 3 september 1926 geboren te Veur, nu behorend bij Leidschendam, waar zijn vader huisarts was. Hij volgde het gymnasium B aan het St. Aloysiuscollege in Den Haag tijdens de oorlogsjaren. Onmiddellijk na de oorlog, in mei 1945, trad Hans in bij de jezuïeten, die hij had leren kennen op school. Met alles wat er in de oorlogsjaren was gebeurd vond hij het priesterschap een goede keuze om de nieuwe wereld te dienen. Zijn jongere broer werd diocesaan priester.

Na de filosofiestudie in Nijmegen studeerde Hans van 1950 tot 1955 aardrijkskunde aan de RK Leergangen in Tilburg. Op 22 augustus 1958 werd hij priester gewijd in Maastricht. In 1961 vertrok Hans naar Groningen en hij zou daar zijn hele werkzame leven blijven. Hij begon er als leraar aardrijkskunde aan het St. Maartenscollege in Haren, een taak die hij spoedig combineerde met de pastorale zorg voor de Theresia-kerk in Hoogkerk. Hij was ook actief als bestuurslid van de Nederlandse Vereniging van Aardrijkskundigen.

In 1984 ging hij met vervroegd pensioen en werd hij pastoor in Delfzijl. Na zijn emeritaat ging hij nog ruim 20 jaar door met het verlenen van assistentie in vele kerken in het noorden van de provincie Groningen, meer dan 100 vieringen per jaar. Hij was medeoprichter en voorzitter van de Katholieke Bond van Ouderen in Bedum, waar hij woonde.

Hans zette zich met hart en ziel in voor de medemens, vooral voor de gewone man. Hij zocht geen dankbaarheid en geen glorie. Hij koos niet voor prestigieuze projecten, maar hij werkte hard voor heel gewone zaken, waar anderen weinig aandacht voor hadden. Hij vroeg niet veel voor zichzelf en leefde heel eenvoudig. Maar zijn werk werd alomtewees gewaardeerd en in 2011 werd hij daarvoor gedecoreerd met een koninklijke onderscheiding.

Eind 2011 verhuisde hij naar het Berchmanianum in Nijmegen. Zijn geestelijke en lichamelijke vermogens gingen daar langzaam achteruit. Hij overleed rustig in de vroege morgen van 22 februari 2016.

Jan Hoogma

1929 – 2016

Jan Hoogma werd in Beesel (Midden-Limburg) geboren op 28 januari 1929 in een gezin met 10 kinderen. Hij volgde het gymnasium in Maastricht en trad op 7 september 1948 in bij de jezuïeten in Grave. Hij studeerde klassieke talen in Nijmegen, waar hij in 1959 cum laude afstudeerde. Hij werd priester gewijd op 31 juli 1962 in Maastricht, drie maanden voordat het Tweede Vaticaans Concilie een aanvang nam.

In 1964 werd Jan leraar klassieken aan het St. Aloysiuscollege in Den Haag en hij zou 24 jaar aan die school verbonden blijven, als leraar en als corrector. Hij had oog

voor de zwakkere leerlingen en hield als bestuurder rekening met hun persoonlijke omstandigheden, In 1988 ging hij met de VUT.

Toen brak voor Jan een geheel nieuwe periode aan. Hij aanvaardde een taak als vaste pastoor van het vicariaat 'De Doortocht' in de parochie Zoetermeer. Hij ging alleen wonen in een flat naast de kerk en voelde zich daar een kleine zelfstandige, hij leerde koken en zijn eigen huishouding voeren. Hij genoot er met volle teugen van. Zo ook de parochianen. Jan was voor hen een echte herder, zeer getalenteerd, bescheiden, vriendelijk, ijverig, vroom, beminnelijk en trouw.

Het viel hem dan ook zwaar toen hij in 1993 door zijn provinciaal benoemd werd tot overste van het Berchmanianum. Maar ook deze taak vervulde hij voortreffelijk. Ook in Nijmegen zag men hem in 1999 node vertrekken.

Jan keerde terug naar Den Haag, van waaruit hij zich weer intensief ging bezighouden met zijn geliefde Doortocht, ditmaal niet als pastoor, maar op persoonlijk initiatief. Hij bezocht zijn oud-parochianen vaak en intensief. Dat gold ook voor vele oud-leerlingen. Ook schriftelijk en telefonisch onderhield hij frequent contact met velen.

Toen hij in 2013 verhuisde naar Nijmegen bleef hij die contacten onderhouden. Hij bleef actief tot enkele weken voor zijn dood. Lang had hij zich verzet tegen zijn ziekte, maar uiteindelijk moest hij zich gewonnen geven. Op 2 maart is hij gestorven.

Jan was een aimabel mens, die vele vrienden had. Ook binnen zijn grote familie was hij een lieve en geliefde broer en oom, een stabiele factor, altijd aanwezig als er een beroep op hem werd gedaan, attent, humoristisch en altijd vriendelijk. Hoe geliefd Jan was, bleek uit de grote belangstelling bij zijn uitvaart in de kerk en het crematorium en uit de vele brieven die de familie ontving naar aanleiding van zijn overlijden.

Christiaan van Nispen tot Sevenaer

1938 – 2016

Christiaan werd op 15 maart 1938 in 's-Hertogenbosch geboren. Hij was de jongste van twee kinderen. Zijn vader was burgemeester van Mill. Hij ging naar het internaat van Katwijk de Breul in Zeist. Na zijn intrede in 1955 deed hij zijn noviciaat in Grave en behaalde zijn licentiaat aan het Berchmanianum magna cum laude.

Zijn briljante verstand zou Christiaan vervolgens geheel in dienst stellen van zijn werk onder de moslims. Enthousiast gemaakt voor de missie van het Nabije Oosten door zijn medebroeder pater J. Houben, professor islamologie aan de Nijmeegse universiteit, meldde Christiaan zich als vrijwilliger toen de Generaal van de orde in 1958 de missie van het Nabije Oosten toevertrouwde aan de Nederlandse provincie. In 1960 vertrok hij naar Libanon. Na vier jaar studie begon hij filosofie te doceren aan het Koptisch-Katholieke seminarie van Maädi in Caïro, wat verder zijn leven lang zijn hoofdtaak zou blijven, naast alle andere werkzaamheden in Egypte en elders.

Van 1966 tot 1970 studeerde hij theologie in Lyon en begon hij aan zijn dissertatie, die hij uiteindelijk pas in 1987 zou verdedigen aan de Sorbonne in Parijs. Tweemaal verloor hij al zijn aantekeningen door brand en diefstal. Op 12 april 1969 werd Christiaan priester gewijd in Amsterdam, volgens de Latijnse ritus, maar op dezelfde dag ging hij over naar de Koptische ritus.

Naast zijn wetenschappelijke talenten lag Christiaans kracht in zijn persoonlijke contacten. Hij had vele islamitische vrienden, van de gewone man tot de hoogste academische en religieuze kringen. Hij was lid van vele gemengd islamitisch-christelijke groepen en van commissies van het Egyptische Ministerie van Cultuur en de prestigieuze bibliotheek van Alexandrië, waartoe zelden een niet-Egyptenaar wordt uitgenodigd.. Zo stelde hij de Kerk present in het intellectuele milieu van de Islam. Tegelijkertijd probeerde hij de Islam zo te presenteren als moslims dat graag zagen. Getuige daarvan is zijn boek 'Christenen en Moslims. Confrontatie of dialoog?' dat in de oorspronkelijke Franse versie de sprekender titel heeft 'Chrétiens et musulmans frères devant Dieu?' Daarbij is het vraagteken in de geest van de schrijver eigenlijk een uitroepteken.

Een hersenbloeding bracht Christiaan in 2009 terug naar Nederland, waar hij verzorgd werd in het Berchmanianum. Hij die vroeger zo actief was geweest was nu veroordeeld tot volledige rust, trouw bezocht door zijn broer en familie, die hem zo dierbaar waren. Hij aanvaardde het in volle overgave. Christiaan overleed in de avond van 12 mei. De volgende dag was de uitvaart, want hij had gevraagd dat zijn lichaam ter beschikking zou worden gesteld van de wetenschap. Een honderdtal mensen nam later afscheid van hem in een speciale gedachtenisviering, die in Den Haag georganiseerd was door zijn broer.

Nico Sprokel

1928 – 2016

Nico werd geboren in Heerlen, maar groeide op in Kerkrade, als oudste van acht kinderen. Zijn vader was er gemeentesecretaris. Hij deed zijn middelbare school in Rolduc en trad in 1948 in het noviciaat. In 1958 werd hij priester gewijd in Maastricht en na zijn tertiaat in Florence studeerde hij nog twee jaar filosofie in Rome. In 1972 promoveerde hij in de filosofie met een dissertatie over Heidegger. Nico doceerde enige jaren filosofie aan het Berchmanianum, toen nog studiehuis.

In 1966 verhuisde Nico naar Rome, waar hij zou blijven tot 1999. Aanvankelijk werd hij repetitor aan het Germanicum met voornamelijk Duitstalige studenten, later verhuisde hij als professor naar de Pauselijke Universiteit Gregoriana waar hij geschiedenis van de filosofie en filosofie van de geschiedenis doceerde. Hij was een zeer behulpzame professor, die vele studenten door hun examens en dissertaties heen heeft geholpen. Daarbij bleef hij zelf heel bescheiden op de achtergrond. Hij was ook zeer geliefd bij zijn collega's.

Naast zijn academisch werk was hij ook pastoraal heel actief o.a. als geestelijk begeleider van de Vrouwen van Bethanië en hun Foyer Unitas aan het Piazza

Navona. Hij werd ook veel gezocht als biechtvader. Voor de in Rome levende Nederlandse jezuïeten was Nico een uitstekend gastheer.

Op 70-jarige leeftijd kwam Nico naar Nederland terug en werd hij door zijn stadsgenoot de bisschop van Roermond gevraagd om docent filosofie te worden aan het Groot Seminarie van Rolduc. Met veel plezier keerde Nico terug naar de plaats van zijn jeugd. Tien jaar was hij docent in Rolduc en assisteerde met groot enthousiasme in de verschillende parochies van Kerkrade.

Gezichtsproblemen dwongen hem in 2009 naar het Berchmanianum te komen. Zijn leven lang had Nico slechte ogen en op het eind van zijn leven was hij geheel blind. Geholpen door zijn medebroeders bleef hij zo lang mogelijk deelnemen aan het gewone dagritme van de communautiteit, waarbij hij met zijn scherpe geest en brede kennis waardevolle bijdragen bleef leveren aan de gesprekken. Uiteindelijk eiste het voortdurend in duisternis leven zijn tol en raakte hij verward. Kort daarop is hij gestorven, op 17 mei.

Frans Tromp

1934- 2016

Frans werd geboren in Sneek, als derde kind van zeven. Hij verschilde zeven jaar in leeftijd met de broer boven hem en zijn geboorte was een bron van grote vreugde. Hij doorliep het gymnasium A als interne leerling van het Canisiuscollege in Nijmegen. In 1953 trad hij in het noviciaat. Na de filosofie studeerde hij Duits in Leiden. In 1970 werd hij priester gewijd in Amsterdam. Van 1970 tot 1981 was hij leraar Duits aan het Maartenscollege in Haren en assisteerde hij in parochies.

In 1974 bezocht hij de berg Athos op zoek naar een nieuwe vorm van innerlijk leven. Het werd voor hem belangrijker om te weten wáár God gevonden kan worden dan de definitie te kennen wie of wat God is. In de Schrift vond hij de verhalen van mensen die God in hun leven hadden ervaren. Met Paulus voelde hij dat wij in God leven, bewegen en zijn. Dit werd nog versterkt toen hij in 1981 op tertiaat ging naar Amerika en daar gedurende twee jaar cursussen volgde in spiritueel leiderschap.

Na zijn terugkeer in Nederland wijdde hij zich geheel aan het geven van retraites en van persoonlijke geestelijke begeleiding. Aanvankelijk woonde hij in 'Om Vuur' in Deventer, maar al spoedig verhuisde hij naar De Breul in Zeist. Toen dat huis sloot in 1995 ging Frans alleen wonen in Utrecht, waar hij voor velen een uitstekend gastheer was. Frans hielp de jaarlijkse Exerzitienwoche organiseren en was lid van de Oekumenische Arbeitskreis Enneagram.

Op eigen manier leefde hij mee met ieder in zijn familie en had hij een luisterend oor ook voor anderen. Hij is voor velen een bron van inspiratie geweest. Zelf vond Frans inspiratie in zijn vele avontuurlijke reizen en in zijn brede belangstelling voor alle vormen van kunst; literatuur nam daarbij een belangrijke plaats in.

In zijn laatste levensjaar ging zijn gezondheid erg achteruit. Na een val waarbij hij zijn heup brak, kwam hij in het Diaconessenhuis in Utrecht, waar geconstateerd werd dat

hij aan een ongeneeslijke ziekte leed, die in een vergevorderd stadium was. Na ruim een week in het ziekenhuis overleed hij daar in alle rust en overgave. Hij keek met tevredenheid terug op zijn leven en vroeg als teken daarvan tijdens zijn uitvaart het gedicht van Rilke te lezen: 'Herr, es ist Zeit. Der Sommer war sehr gross.'